

(c) Non sine gravissimis argumentis prævaluit doctorum sententia, negantium jus gentium *consuetudinarium* ex longo usu, observantia, ac diuturnis moribus populorum ductum; uti et *pactitium*, seu pactis gentium tacitis innixum. Consuetudo enim ex generali imperantis voluntate inter cives communi imperio subjectos vim habet: inter personas liberas, quæ communi imperio subjectæ non sunt, vim habere omnino non potest. Dein quæ consuetudinario juri adscribuntur, neque ad omnes gentes pertinent, aut juris naturalis propria sunt, aut decori tantum rationem habent. Pacta personas paciscentium non egrediuntur; quamquam etiam de istiusmodi pactis nullæ tabulæ, nulli testes proferri valeant. Si quæ conventiones aut consuetudines inter Europæ gentes usu ac moribus receptæ sint, *ad earum custodiam*, inquit L. B. de Martini (1), *singule gentes eo fortiori justitiæ vinculo obstringuntur, quo minus jus semel agniti possessione alios dejicere licet.* Qui servato naturali jure, receptam inter cultiores gentes bellandi consuetudinem non observaverit, eo modo violati juris gentium potest argui, quo ille imperitiæ inter gladiatores accusatur, qui hostes non juxta regulas artis violaverit, uti Pufendorfius opinatur (2).

(d) Fuere, qui ideam civitatis gentium *maximæ* sibi effingerent, cujus membra, ac veluti cives censi debeant gentes singulæ. At enim libertas gentium omnem unionem, ex qua subjectio proveuit, uti omne commune imperium respuit. Societas absoluta hominum gentiumque ex ipsa natura fluit, pariterque absoluta est; cujus juribus perfectis satisfit per actiones negativas. Neque multitudo gentium diversarum cum democratia conferri potest, uti nec sola aggregatio familiarum statum democraticum parit. In democratia quidem singuli cives ob speciale subjectionis pactum imperio corporis politici subjacent. Id subjectionis pactum singulis gentibus relate ad universitatem earundem attribui nequit, ipsoque statu naturalis libertatis, supremique imperii, quo singulæ gaudent, excluditur. Singuli quidem cives democratia, etsi non singulis, sed soli universitati subjecti sint; ob id tamen in statu libertatis naturalis non versantur, uti gentes liberæ.

(e) Jcti Romani ad jus gentium retulerunt tum ea, quæ inter cives singularum gentium in usu erant, tum quæ inter ipsas gentes tanquam personas morales consuetudine invaluerant, atque hoc modo id a jure naturali, quod cum omnibus animalibus commune dicebant, distinguere conati sunt (3). Si qua lex positiva civilis a pluribus gentibus adoptata est, ea omnino improprie jus gentium audit; cum a singulis pro arbitrio mutari, atque ad formam, et rationes suæ civitatis aptari possit.

(1) *Posit. de Jur. civ. et Gent.* §. DXXXVIII. — (2) *L. II. C. III.* §. 23.

(3) §. 2. *Instit. de J. N. G. et C. lib. 1.* §. 4. *D. de J. et J. Gratianus.* cap. 9. dist. 1.

CAPUT II.

Officia absoluta gentium, perfecta et imperfecta.

ARGUMENTUM.

CCLXIX. Differentia officiorum.
CCLXX. Jus perfectum æqualitatis.
CCLXXI. Libertatis et independentiæ.
CCLXXII. Conservationis et perfectionis.
CCLXXIII. Jus ad media.
CCLXXIV. Jus commerciorum.

CCLXXV. Libertas eorundem, et annexa.
CCLXXVI. Existimatio gentium.
CCLXXVII. Perfectiones mentis.
CCLXXVIII. Motiva et objecta officiorum imperfectorum.

§. CCLXIX.

ABSOLUTA gentium officia hic nuncupantur, quæ alteri genti erga alteram vi solius status naturalis, nullo posito facto incumbant; quæ enim ex hypothese cujusdam facti emergunt, *hypothetica* sunt. Priora illa aut perfecta aut imperfecta censentur eadem vi et notione, ac in jure privato explicatum est; *illa* enim negativa sunt: *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris; hæc* affirmativa: *quodcunque vultis, ut faciant vobis homines, et vos facite.* Illa vi extorqueri possunt, et versantur circa $\tau\sigma$ *suum* gentis, idque connatum, si de absolutis sermo est; hæc salva naturali libertate coactionem non admittunt; quia requirunt, ut altera gens præstet $\tau\sigma$ *suum*, aut in $\tau\varphi$ *suo* quidpiam patiat in alterius commodum; denique *illa* ad justitiam stricte talem, quam expleticem vocat Grotius, hæc ad æquitatem et amorem, sive justitiam late talem et attributricem referuntur; quæ ipsa est ratio, cur vim non admittant; nam judicio præstantis, aut in re sua quidpiam patientis standum est, an facultas, et occasio præsto sit, nec ipsimet immineat incommodum; accedit, quod amor, ex quo imperfecta officia profluunt, natura sua, ut ajunt, vi extorqueri non possit. De hisce imperfectis officiis annotandum:

(a) Officia imperfecta, quæ alteri non præstantur sine aliqua molestia, aut diminutione rei vel juris sui, sunt *humanitatis eminentis*, ac *noxie utilitatis*, eaque aut *beneficentiæ* seu liberalitatis, quæ in præstatione rei, aut *officiositatis*, quæ in præstatione facti utilis sita sunt. Uti cum quis mediatoris aut pacificatoris in se munus suscipit. Qui officia gratitudinis addunt, non animadvertunt, per ea non speciem novam, sed aliam causam moventem assignari, ob quam priora beneficentiæ vel officiositatis officia præstari solent.

(b) Officia *humanitatis vulgaris* aut *innoxie utilitatis* sunt, quæ sine molestia vel diminutione rei vel juris sui exhibentur; qualia sunt non prohibere aquam præterfluentem: pati ab igne ignem capere: erranti monstrare viam, consilium fidele deliberanti dare; quæ sunt iis utilia, qui accipiunt, danti non molesta. In hoc genere alia *activa* vel *affirmativa* sunt, si qua gens in alterius utilitatem sine detrimento suo quidquam agit, aut vires suas accommodat: *passiva*, si quid ab altera gente utilitatis in hanc ipsam redundantis causa fieri patitur in re sua. Putat Grotius (1), officia innoxie utilitatis generatim pertinere ad jura ex primæva communione residua, proindeque *perfecta* esse; quia denegari non possunt ex propriæ utilitatis præ aliena promovendæ studio; eoquod ponantur esse innoxie utilitatis; proindeque solum ex defectu socialitatis, odio, atque invidia, hoc est, cum injuria stricte tali negentur. Alii eadem imperfectis annumerant; eoquod vi dominii de re sua pro arbitrio quisque disponere, suoque judicio definire possit, verene innoxia sint, an secus. Alii demum affirmativa esse imperfecta, at passiva putant perfecta esse.

(c) Si rigore juris standum, neque porta aperienda est alienis turbandis et invadendis juribus, omnia officia, per quæ in alterius commodum quidquam præstare, facere, aut in re nostra pati debemus, imperfecta sunt, et extra necessitatis casum coactionem respuunt. Illud certum, prius petenda, quam usurpanda, aut vindicanda esse istiusmodi officia; cum alias constare non possit, anne ob proprium detrimentum, seu periculum, aut ex malignitate negentur: dein æque certum puto, minorem necessitatis gradum sufficere, ut, si inique negentur, officia passiva sibi quisquam vindicet, quam ut activa vi extorqueat; cum in prioribus salva relinquatur negantis libertas, solumque permittere quidquam aut pati, non facere debeat (2).

(d) In magno errore versatur pars magna hominum, qui se bonos scelerisque puros jactitant, eo quod neminem læserint, sive solis satisfecerint perfectis officiis; etsi nec bene quidquam fecerint aliis, et nihili ducant imperfecta officia caritatis, quæ æque afficiunt conscientiam, Deumque ultorem habent (3). Si graviore sunt injuriæ, quæ gentibus inferuntur, cum omnium sociorum jura quasi in unam personam congesta uno ictu vulnerentur; profecto etiam graviore sunt neglectus officiorum imperfectorum, qui sunt

a gentibus; cum eodem tempore socii omnes, qui eadem negligunt, censeantur deesse officio suo (4).

(e) Imperfecta officia abeunt in perfecta, 1. vi pacti, 2. jure necessitatis (5), 3. lege (6); sed lex inter socios ejusdem gentis, non item inter gentes locum habet.

(f) Inter officia imperfecta gentium alia *indefinita* dicuntur, quæ sine discrimine omnibus egentibus parata sunt; uti si quibusvis de copia frumenti, quo gens quæpiam abundat, subsidia petere integrum sit: alia *definita*, quæ actu præstantur alteri genti.

(1) De J. B. ac P. L. II. C. II. §. 11.

(2) *Exempla affert Pufendorf de J. N. et G. L. II. C. III. conf. Num. XX, v. 19. seq. II. Paralip. XXXII, v. 3, 4. Gen. XXVI. v. 20, 21, 22.*

(3) *Math. XXV, v. 41. adde ibid. a v. 35. et Math. VI, v. 41, 42. X, v. 40, 41, 42. XVIII, v. 33. XIX, v. 21.*

(4) *Virgil. L. I. a v. 543:*

Quod genus hoc hominum? quæve hunc tam barbara morem
Permittit patria? hospitio prohibemur arenæ;
Bella cient, primaque vetant consistere terra.
Si genus humanum, et mortalia temnitis arma;
At sperate deos memores fandi atque nefandi.

(5) *Conf. §. XCV.*

(6) *Levit. XIX, v. 9, 10. XXIII, v. 22. Deut. XXIII, v. 24, 25. XXIV, v. 19, 20, 21.*

§. CCLXX. *Æqualitas gentium* in juribus earundem absolutis, id est, connatis et perfectis primum locum obtinet; neque enim in juribus sociorum componentium, neque in compositionis modo ulla inæqualitatis ratio inest; quia in quavis gente socii paribus a natura juribus præditi in summum, id est, ubique par imperium conveniunt. Inferes

(a) Uti in singulis hominibus præstantia virium corporis, vel animi, aut opes juris naturalis æqualitatem non tollunt, sed usum jurium secundum prudentiæ regulas moderantur; sic idem fit in gentibus, ut, etsi quæpiam gens nulli cedat firmitate jurium, tamen consilia sua viribus suis cogatur accommodare.

(b) Qua parte juris æqualitas est, prærogativa et proædria non habet locum; quapropter cum in congressu gentium, id est, summorum imperantium, vel quarumcunque personarum eas representantium non possit non ordo quidam constitui, is ex pactis tacitis vel expressis repetendus est (1).

(c) Caritas patrii soli aut nationis non ita inflammanda est apud cives, ut eadem plane frigescat erga extraneos, aut in despectum

eorundem desinat. Vidi ego non unum, qui captus amore nationis suæ, vel plenus natione, quasi totam repræsentaret, cum Pharisæo suspirare visus est: *Deus, gratias ago tibi; quia non sum, sicut ceteri hominum... velut etiam hic* (2)... Populus quidem electus in hereditatem suam introductus singularibus ex causis consortium extraneorum vitare jussus est. Extant tamen leges divinæ etiam alienigenis faventes (3). Ubi additur ratio: *memento, quod et tu servieris in Ægypto; et idcirco præcipio tibi, ut facias hanc rem* (4). *Non pervertes iudicium advenæ et pupilli* (5). Sed homini christiano lex gratiæ ob oculos inprimis habenda est, *ubi non est gentilis, et Judæus, circumcisio et præputium, barbarus et Scythia, servus et liber, sed omnia et in omnibus Christus* (6). Sic Beati quoque in communi patria exultant, cantantque: *redemisti nos in sanguine tuo ex omni tribu et lingua et populo; et natione* (7). Sunt extra communionem terræ patriæ alia vincula, quæ hominem homini adstringunt, et beneficiendi opportunitatem præstant; unde divini Spiritus effatum est: *vir amabilis ad societatem magis amicus erit, quam frater* (8).

- (1) « Nominis Romani cultus (inquit Petrus de Marca *L. II. Concord. C. II. n. 9.*) quod in titulis imperatoris hodie fulget, B. Petri memoria et summi Pontificis unctione consecratum apud ceteros christianos principes non invitos primum locum imperatoribus Romano-Germanicis conciliavit. »
- (2) *Luc. XVIII, v. 11.*
- (3) *Deuteron. XXIII, v. 7. et XXIV, v. 19, 20, 21.*
- (4) *Ibid. v. 8 et 22.* — (5) *Ibid. v. 17.* — (6) *Coloss. III, v. 11.*
- (7) *Apoc. IV, v. 9.* — (8) *Prov. XVIII, v. 24.*

§. CCLXXI. Ex æqualitate gentium, libertas earundem et independentia profluit; par enim in parem non habet imperium, et omnis subjectio inæqualitatem continet. Gens ergo sive imperans *superiorem in temporibus minime recognoscit* (1).

(a) Libertatis est, actiones arbitrio suo determinare, atque in iis determinandis suum sequi iudicium; sic ut nemini rationem teneatur reddere, cur ita fecerit, qui liber est; neque cuiusquam pœnæ proprie dictæ subiaceat; etsi alter, qui pari libertate gaudet, jus suum perfectum lædi impune non patitur, nec pati debeat. Liberum ergo genti est, cum hac potius, quam alia gente exercere commercia, inire fœdera etc. quamdiu nil quidquam agit, quod est contra jus perfectum alterius.

(b) Vi libertatis neque regimini et exercitio jurium majestaticorum gentes sese immiscet, neque pati quæpiam tenetur, ut alia sese immisceat, aut usum jurium majestaticorum turbet, et priorem civitatis formam immutet. Inveniunt, genti extraneæ fas non esse,

subditos alienos vi et bello defendere ab injuria suorum imperantium (2), aut subditis rebellibus assistere.

(c) Quia jura majestatica præcipue in territorio cujusque gentis sese exerunt; idcirco neque in alieno territorio ea jura exercenda sunt, neque gens ulla in exercitio eorundem jurium in suo territorio impedienda est. Effectus ejusdem exercitii, an et quatenus ab alia gente agnoscendi sint, ex theoria de officiis imperfectis pendet.

(d) Jus connatum libertatis conjunctum est cum jure perfecto conservandi independentiam, tum ab imperio alterius gentis, tum a potentia gentis extraneæ noxie prævalente (3). Contra vero imperfecta est obligatio assistendi alteri genti, cujus libertas a gente tertia injuste læditur.

(1) Ita proficitur de rege Francorum Innocentius P. III. *c. per venerabilem. 13. qui sint filii legitimi.* Ea libertas non obstat, quo minus summi imperantes catholici tanquam piissimi Ecclesiæ filii ejus se legibus in re quavis ad sacrosanctam religionem et sempiternam salutem spectante subjectos esse, lubentissime agnoscant, et profiteantur. Longe enim latius patet spiritualis ecclesiæ potestas, quam terrena principum. Id quod eloquenter pro more deducit S. Joannes Chrysostomus in *psalm. 44.* prope finem de apostolis in hunc modum disserens: « Universum orbem terrarum pervaserunt apostoli: et omnibus principibus fuerunt magis proprie principes, regibus potentiores. Reges enim, dum vivunt, dominatum obtinent: iis autem mortuis intercidit dominatus. Et regum quidem leges ratæ sunt, et validæ intra eorum fines: jussa autem piscatorum per universum orbem terræ extensa sunt. Imperator Romanorum Persis non posset ferre leges: nec Persarum rex posset ferre leges Romanis. Hi autem Palestini et Persis et Romanis et Thracibus et Scythiis et Indis et Mauris et universo denique orbi terrarum leges dederunt. Nec solum, dum ii viverent, firmæ et ratæ fuerunt, sed his etiam mortuis confirmatæ sunt, et qui eas leges acceperunt, mallent animam millies profunderi, quam ab illis desciscere. Memor ero nominis tui in omni generatione et generatione. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, et in seculum seculi. »

(2) *Schrodt Syst. Juris. Gent. P. I, C. II, §. 13, 14.*

(3) *Ibid. C. I, §. 9.*

§. CCLXXII. Jus perfectum connatumque conservandi seipsum, si de singulis hominibus agitur, tum ad totum individuum, tum ad integritatem membrorum ejus pertinet; similiter apud gentes conservatio individui pertinet ad conservandam civilem consociationem, hanc individualem civitatis formam, has leges fundamentales, atque hæc jura majestatica: conservatio autem membrorum refertur ad singulos socios, ex quibus corpus politicum tanquam membrum constat. Præter jus conservationis jus etiam perficiendi sese tum singulis hominibus, tum universis sive gentibus a natura attributum est; quod vel ex eo quoque manifestum fit, quod media ad

conservationem necessaria tam accurate arteque defini
nec possint, nec debeant, ut soli necessitati serviatur ;
unde perfectio nihil est, nisi major quidam conserva
tionis gradus ; neque jus perficiendi sese a jure conser
vationis sejungi potest. Perfectio cujusvis societatis ex
aptitudine adipiscendi finem, quem sibi præfixum habet,
intelligitur ; finis civitatum singularum est securitas ci
vium quoad personas suas, vitam ac membra, bona
fortunæ, honorem, aliaque jura sive connata, sive acqui
sita ; unde, quæ sit perfectio societatis civilis, non potest
non esse perspicuum. Ex his concludes :

(a) Gentibus singulis competit jus adhibendi media conservationi
totius status necessaria, jus præcavendi et avertendi ea, per quæ is
status dissolvi, et persona moralis interire possit vel debeat. Huic
juri aliarum gentium respondet perfecta obligatio, a contrariis absti
nendi. Similiter cuivis genti competit jus adhibendi media ad per
fectionem sui necessaria, et impedimenta removendi, cui itidem
respondet aliarum gentium consentanea huic juri obligatio.

(b) Æque apertum est, gentibus competere jus conservandi mem
bra, bona, honorem, aliaque jura sive connata sive acquisita Unde,
qui membrum lædit, toti corpori infert injuriam, totiusque corporis
interest, membrorum suorum tuitionem suscipere. Peccat ergo gens
in gentem, quæ alterius subditos vi, aut arte subducit, quæ illicitas
militum conquisitiones in alieno territorio citra consensum summi
imperantis instituit. *Plagium* committere dicuntur, qui furantur
homines liberos vel servos, eosque vendunt, vel iis persuadent, ut
a parentibus vel dominis suis aufugiant (1).

(1) Cavendum est, ne quis paritate inter corpus physicum ac morale ad
minutias abutatur ; secus si quis naturali morte defungeretur civis, civitas mem
bro quodam mutilata censi deberet, et quemadmodum nemini fas est, sanum
membrum a corpore amputare ; sic neque cum facultate imperantis civis a
corpore politico dimitti posset. Illud certum, quemvis civem jure gaudere, ut
a vi et circumventionibus tum internis tum externis tutus sit, et tutus præ
stetur a summo imperio. Quapropter ad summum imperium pertinet cavere,
ne violentia aut seductione civis quispiam abstrahatur.

§. CCLXXIII. Juri conservationis perfectionisque ad
junctum est jus utendi mediis eundem in finem necessa
riis, atque in primis procurandi copiam rerum, quæ ad
vitæ civilis necessitatem, commoditatem, honestamque
jucunditatem appositæ sunt, augendique vires suas modis
nempe iis, qui juri perfecto aliorum non detrahunt.

Injuriam facit proprie dictam, qui impedimenta genti
ponit, ne hisce juribus utatur. At vero officii imperfecti
duntaxat est, aliarum gentium insufficientiam sublevare
rebus et proventibus suis ; quod præcipue inopiæ ac
famis tempore erga extraneos sese exerit. Exemplum
præbet sacra historia in sterilitate annorum septem, quæ
non modo Ægyptum, sed extraneos etiam populos dirum
in modum affligebat (1).

(1) *Gen. XLI, v. 54, 57 et XLII, v. 1, 2.*

§. CCLXXIV. In numero mediorum, de quibus mox
dictum est, præcipuum inter gentes locum merentur
commercia earundem inter se, quæ generatim in emen
do, vendendo, ac permutando res ac pecunias sita sunt.
Antiquitati commerciorum favent, quæ de Ismaelitis
negotiatoribus in sacro codice extant (1). Negotiationis
notio fixa non est, et improprie aliquando sumitur :

(a) Quædam est negotiatio valde improprie dicta, qua emuntur
res ad suam cujusque, et suæ familiæ sustentationem necessariæ,
superflue vero venduntur. Ejusmodi negotiatio quasi naturalis et
necessaria est, neque ad lucrum, sed œconomiam, vitæque susten
tationem ordinatur.

(b) Alia negotiatio, qua emitur quidquam, ut per industriam,
artem, vel opificium immutetur, et vendatur ; neque hæc propria
censetur negotiatio. *Quicumque rem comparat, inquit auctor operis
imperfecti, non ut ipsam rem integram et immutatam vendat, sed
ut opus faciat ex ea, ille non est negotiator ; quia qui materiam
operandi sibi comparat, unde faciat opus, ille non rem ipsam ven
dit, sed magis artificium suum ; id est, qui rem vendit, cujus esti
matio non est in ea ipsa re, sed in artificio operis, illa non est mer
catio ; ut puta, faber comparat ferrum, et facit ferramentum ; sed
ferramentum illud non tantum habet ferri, quantum valet, sed
secundum opus ferramenti appetiatur. Qui autem comparat rem,
ut illam ipsam integram et immutatam dando lucretur, ille est mer
cator (2).*

(c) Igitur proprie negotiatio vocatur ea emtio et venditio, qua
emitur aliquid, ut immutatum carius ad lucrum comparandum ven
datur. Atque hæc negotiatio et necessaria reipublicæ, nec de se mala
est, etsi conjuncta sit cum ingentibus mali periculis (3).

(1) *Gen. XXXVII, v. 25, 28, 36. in quem locum elegans est S. Hieronymi
animadversio Epist. 9. nunc 70. ad Salvinam : « Ismaelitæ negotiatores stacten*

» et thymiana et resinam, quæ nascitur in Galaad, et cutem vulneribus obducit,
» Egyptiis deferunt: tantæque felicitatis sunt, ut emant, et vendant Joseph,
» et mercimonium eorum mundi salus sit. »

(2) Auctor operis imperfecti *Hom. 38. ad C. XXI. Math.* relatus a Gratiano in *c. 11. Dist. 88.*

(3) Auctor questionum veteris et novi testamenti relatus in *c. 10, dist. 88.* S. Augustinus relatus ex parte in *c. 12. dist. ead. Conf. Eccli. XXVI, v. 28 et XXVII, v. 1, 2. I. Tim. VI, v. 9.*

§. CCLXXV. Libertas negotiationis et commerciorum sita est in facultate independente exercendi eadem in propriam vel alienam utilitatem. De qua libertate ex primis principiis juris sic statuendum:

(a) Nulla gens cogi potest ut alterius commercium admittat, utque vendat res, quibus abundat, alteri, nisi hæc extraordinaria necessitate laboret, seque aliter incolumem servare nequeat.

(b) Jus ad exercenda cum alia gente commercia acquiritur sola pactione, quæ variis modis restringi potest ratione temporis, rerum, conditionum, et clausulæ etiam commissoriæ.

(c) Si qua gens cum altera exercere commercia velit, a gente tertia impediri, vel prohiberi non potest; potest cum tertia gente iniri pactum, ne cum gente quadam exerceat commercia, vel eorum causa ad certa loca naviget; hoc enim pacto ex parte promittentis involvitur renunciatio juris sui, et ex parte stipulantis cura utilitatis suæ. Nihil ergo injuriæ in alias gentes redundat.

(d) Quid juris sit circa concessionem transitus, si qua gens eundem expetat ab intermedia gente, ut cum alia seposita exerceat commercium; pendet tum ex pactis, si qua extant, tum ex officio gentis intermediæ erga seipsam, suamque felicitatem præferendi alienæ, tum ex principiis jurium imperfectorum.

(e) Diversæ notiones ad commercia pertinentes hoc loco indicandæ sunt. 1. *Monopolia* censentur, si qua gens per pactum promittit, se non nisi uni certæ genti mercem vendere velle, aut si plures gentes coeunt mercem, easque se infra certum pretium non vendituras conveniunt. 2. *Emporia* sunt civitates, seu loca liberæ et perpetuæ mercium venalium importationi, et emtarum exportationi destinata, variisque eum in finem commoditatibus instructa et munita privilegiis. *Nundinæ* quoque ejusmodi facultatem importandi et exportandi mercem denotat, at non perpetuam, sed temporariam et ad certos anni dies, mensesque limitatam. 3. quoad maritime commercia cum emporiis conveniunt *portus liberi*. 4. *Propolii* nomine venit privilegium, quo civibus aut certis personis conceditur jus ante emendi res importatas, quam eas licet emere peregrinis vel personis aliis. Affine est *jus stapulæ*, quo mercem flumine delatæ alicubi ad tempus ali-quod venum exponi debent, antequam alio devehantur. 5. Quia de

mercibus transeuntibus, importatis et exportatis exiguntur *vectigalia*; hinc juri istorum alicubi adjunctum est jus *Geranii seu mensurationis*, ut fraudibus mercatorum et nautarum minorem mercium quantitatem profitentium occurratur. 6. *Consules* vocantur custodes jurium ac privilegiorum mercaturæ, nec non litium inter mercatores suæ nationis iudices in emporiis maritimis seu portubus constituti. Hi ratione officii manent subditi gentis *constituentis*, et in territorio recipientis spectantur tanquam peregrini. Eorum receptio ex pactis vel officiis imperfectis pendet.

§. CCLXXVI. Jus existimationis ac gloriæ æque, imo majore gradu in gentes cadit, quam singulos homines. Ejus consecraria sunt ratio auctoritatis, honoris, agnitionis actuum in territorio gentis editorum apud nationes externas. Huc referenda est *fides*, quæ relate ad gentes triplicis generis est; 1. *politica*, quæ est justa opinio potentiæ, quod gens non modo prodesse aliis vel obesse queat, sed potentia sua juste usura sit; 2. *moralis* de probitate, justitia, et pactorum custodia; 3. *mercatoria*, quæ sita est in opinione securitatis de pecunia credita, ejusque solutione. Ita vulgo dividunt fidem gentium.

(a) Juri existimationis repugnat, quidquid in contemptum et contumeliam gentis vergit, inprimis fastus, ac superbia externa, qua altera gens præ altera temere se extollit, et sic æqualitatis etiam jura violat.

(b) Ad officia imperfecta pertinet, existimationem *intensivam* gentis alterius agnoscere. Si quid uni genti ea in re conceditur, alteri, cui idem negatur, nulla injuria fit. Non possunt igitur nova existimationis et majora signa, aut splendidiore tituli vi extorqueri, ac recepto more vel pacto definiti sunt. Si rex aut senatus imperium suscipit in populum antea liberum, is relate ad extraneas gentes, utitur jure populi, et eundem retinet locum, quem habuerat gens in statu populari. Nam populum reipsa representat. Vicissim gens ad statum popularem rediens eundem, qui regis fuerat, locum implet; quia *rex omne jus suum, adeoque et dignitatem ac ordinem ex dispositione populi, et ex ejus jure habet*; ut inquit Schrodtus (1); inferior autem occupans superioris regnum, ejus quoque ordinem occupat; quia victor in omne jus regis victi succedit, proindeque in ejus etiam ordinem et locum.

(1) *Syst. Jur. Gent. P. I, C. II, §. 6.* et Grotius *l. II, C. IX, §. 8.* « Etsi » plenissimo jure, *inquit*, regnetur populus, idem erit, qui antea erat, cum » sui esset juris, dum rex ei præsit, ut caput istius populi, non ut caput alterius » populi. »

§. CCLXXVII. Felicitas publica et perfectio cujusque gentis ac civitatis ex felicitate ac perfectione singulorum ejus civium elucere, atque in hanc tota derivari debet. Quæ igitur officia tam perfecta quam imperfecta ad felicitatem, ac perfectionem singulorum conservandam, augendamque majoris momenti, ac veluti pretii sunt; ea etiam relate ad totam gentem majori in pretio haberi convenit. Ejusmodi officia sine dubio ea censi debent, quæ ad excolendas perfectiones mentis, nempe et intellectus et voluntatis spectant, quæque in cultu artium, scientiarum atque in primis sacrosanctæ religionis consistunt. Ex his inferes :

(a) Perfecti officii est, abstinere ab iis; quæ cultui artium, scientiarum, ac religionis apud alias gentes officiant, aut quæ ruditatem, barbariem, errores ac sectas a vera religione alienas gignunt; quod fieret per immissos falsarum sectarum præcones, libros etc.

(b) Officii autem imperfecti est, aliarum gentium conatibus literariis, artiumque colendarum studiis opitulari missis viris doctis, datis consiliis, communicatis propriis institutis ac legibus ei proposito accommodatis. Hinc non modo artifices, sed etiam astronomos, geometras, medicos ad alias gentes mitti, ab iisque perhonorifice excipi et haberi novimus.

(c) Uti nulla sunt graviora officia singulorum erga singulos, quam quæ ad propagandam, et conservandam veram religionem spectant, ex qua sempiterna cujusque beatitas pendet; ita nihil genti a gente majus aut præstabilius exhiberi potest quam ut veram religionem ad eandem aut propagari aut conservari satagat, eamque in rem sumtus suppeditet, quibus ministri Jesu Christi, virique apostolici transvehantur, alantur, protegantur (1). Illustrissima apostolici zeli, regiæque erga exterarum gentes beneficentiæ exempla dederunt principes catholici innumeri, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ.

(1) II. Reg. XXII, v. 50. Rom. XV, v. 9, 11.

§. CCLXXVIII. Ex cultu officiorum imperfectorum mutua gentium benevolentia pendet, maximæque utilitates existunt: eorum neglectu ingentia identidem incommoda proveniunt tum publica in totam gentem, tum privata in singulos cives redundantia. Uti enim conculcatis perfectis officiis jus belli et represaliæ in promptu

sunt; sic neglectui imperfectorum jus retorsionis opponitur. De jure belli infra agetur. *Represaliæ* dicuntur, quando unus pro alio, et res unius pro re alterius apprehenditur; ut adeo etiam homines innocentes eorumque bona ob delictum ab altero commissum graventur. *Retorsio* fit, quando jus, quo quis apud se erga extraneos utitur, erga ipsum in aliis terris exercetur; quod in æquitate naturali per civiles et sacras leges declarata fundatum est (1). Ad hæc evitanda incommoda frequentes mutua benevolentia testificationes edere conantur populi; cujusmodi sunt:

(a) Rebus incidentibus prosperis, vel adversis, quæ unam gentem afficiunt, gens altera in partem lætitiæ aut doloris venire se manifestat. Prospera censentur nuptiæ, nativitas, coronatio, pax; adversa mors, perduellio, terræ motus etc.

(b) Negotia in alieno territorio gesta, quæ propriis non adversantur juribus, in suo pariter quæque gens esse firma et valida patitur; secus conqueri haud debet, si et aliæ gentes acta, quæ alibi perfecta sunt, pro ratis ac validis non habeant. Sic nobilitas omnium quidem gentium et recepta moribus, re ipsa tamen ex jure cujusque civili profluit; ac si non agnoscat ab extraneis, non ob id quidem jus gentium violatur; in regulas tamen humanitatis ac benevolentia peccatur. Similiter deferendum de juribus pubertatis, majorennitatis, familiae, testamentorum, matrimoniorum, aliorumque contractuum, quando ad formam loci, in quo celebrantur, sunt accommodati. Hæc quidem pro validis habere, imperfecti, non perfecti est juris. Etsi enim quævis gens jurisdictionem alterius agnoscere debeat, tamen ea in suo cujusque territorio tantum, non extra illud vim exerit (2).

(c) Viæ fluvii, portus extraneis etiam patere sinuntur, si nullus absterreat justus metus contagionis, belli, subversionis proprii commercii, alteriusve mali. Domo ejectis domicilium negandi justa ratio esse potest corruptio morum, qua laborant advenæ, metus turbarum ex diversitate ingeniorum, aut religionis. Necessitate incumbente humanitati dandum est, quod hominibus juste negaretur.

(1) L. 1. D. « Quod quisque juris in alterum statuerit, ut ipse eodem jure utatur. » c. 6. de constit. « Patere legem, quam tu ipse tuleris. »

(2) Quærent, quid juris sit, si qua gens feminarum inopia laborans ab altera easdem expetat. Enimvero si rex regi, cives civi filiam negare justis ex causis possunt; cur eodem jure non gaudeant gentes relate ad alias præsertim barbaras? Si necessitatem generalem fingas genti imminere, neque perversionis absterreat periculum, non tam universæ gentis, quam singularum feminarum arbitrium puto spectandum esse; quo quidem modo et juri alterius gentis satisfiet, et altera se læsam conqueri haud poterit.